

KAMU ÇALIŞANLARININ SESİ TÜRKAV

**Gölgesinde Yaşıyorsan,
Bayrak Senden Utanmasın !**

Prof. Dr.
Mustafa TURAN

CUMHURİYET ve TÜRK İSTİKLÂLİ

“Hürriyet ve istiklâl benim karakterimdir. Bence bir millette şeref, haysiyetin, namusun ve insanlığın vücut ve bekâ bulabilmesi mutlak o milletin hürriyet ve istiklâline sahip olması ile kâimdir. Ben yaşayabilmek için müstakil bir milletin evlâdı kalmalıyım. Bu sebeple Millî İstiklâl bence bir hayat meselesidir. Millet ve memleketin menfaatleri gerektirdiği takdirde, milletlerden her biri ile dostluk ve siyasi münasebetleri takdir ederim. Ancak benim milletimi esir etmek isteyen herhangi bir milletin de bu arzusunun vaz geçinceye kadar; amansız düşmanım.”

M. Kemal Atatürk

Tarihin hemen her döneminde büyük siyasi organizasyonları gerçekleştiren devletleri çıkaran ve büyük siyasi, askerî ve kültürel olayların cereyan ettiği, dünya hâkimiyeti amacını kamçılayan, diğer sahalara göre önem arz eden coğrafyalar vardır. Misâk-ı Milli esasları üzerinde kurulan devletin yer aldığı Anadolu coğrafyası da jeopolitik ve jeostratejik bakımdan hassas bir mevkiye yer almaktadır. Bu mevki, Asya ile Avrupa arasında tabii bir köprü oluşturmakta, Kafkaslar, Balkanlar ve Ortadoğu ile Akdeniz ve Karadeniz'i kontrol etmek ve etkili olmak imkânı vermektedir. Bu itibarla Türkiye, Orta ve Yakın Doğu, Balkanlar, Akdeniz, Karadeniz ve Kafkaslarda stratejik avantajı elde etmek isteyen devletlerin ilgi ve ihtiras sahasının merkezini teşkil etmektedir. Osmanlı Devleti, jeopolitik önemi hâiz bu coğrafyanın üzerinde bulunması sebebiyle varlığını koruyacak tedbirleri alamadığından ve çağın gereklerine uygun yapılanmayı gerçekleştiremediğinden dolayı yıkılmaktan kurtulamamıştır.

Üç kıtada medeni hayata müsait geniş bir saha üzerinde hükümlenmiş olan, yüzlerce yıl Türk devletinin yönetimi altında Türk varlığı, Türk dili ve Türk kültürünün kesintisiz hayat bulduğu gerçeği, 20. yüzyıla gelindiğinde yerini, ilmi ve teknolojik açmazları sebebiyle çepeçevre kuşatılmış, jeopolitik üstünlüğünü Batılı güçlere kaptırılmış, politik güç unsurlarını büyük oranda kaybetmiş, yıkılması mukadder görünen bir devlet ve hayatta kalmaya çalışan bir millet gerçeğine bırakmıştır. Osmanlı Devleti ve toplumunun iç dinamiklerini kaybettiği hemen her müesseseden anlaşılır. Yeni kurtarıcılar da devletin dünya siyasetinde kendi inisiyatifini ile ciddi bir varlık göstermesini sağlayamayacaklardır.

19. yüzyıldan itibaren devam eden mücadeleler Türk milleti aleyhinde bir seyir takip etmiş, Osmanlı Devleti, 93 Harbi (1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi), Trablusgarp ve Balkan harpleri sonrasında büyük acılarla Avrupa'dan çekilmenin yanında dört bir taraftan baskı ve saldırılara maruz kalmıştır.

20. yüzyılın başlarında Avrupa halklarının dünya olaylarında hâkim bir rol oynamayı sürdüreceklerine inanan Winston Churchill gibi pek çok kimse Batı'nın tarihî misyonunun

dünyanın diğer halklarının politik kaderlerini çizmek olduğunu ve sonunda bunu tamamlayacağını düşünüyordu. Osmanlı ülkesi, kültürel ve politik olarak Avrupa örneğine göre yeniden biçimlendirilmemiş bölgeler arasındaydı. Bu anlayış ile yürütülen politikalar Osmanlı Devleti'ni daha ziyade kendi toprakları üzerinde cereyan edecek olan bir dünya savaşına tabii olarak sürüklemiştir.

I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Osmanlı Devleti 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Mütarekesi'ni imzalamak zorunda kalmıştır. Mütareke hükümleri de göstermektedir ki, Osmanlı Devleti artık yıkılmıştır. Mütareke ile silâhını bırakan Türk Milleti'nin izzeti nefsi rencide olmuş, Rum ve Ermeni unsurlar da gördükleri teşvik sebebiyle milli namusu yaralayacak taşkınlıklara ve tecavüzlere girişmişlerdir.

Atatürk Nutuk'a, "1919 yılı Mayıs'ının 19'uncu günü Samsun'a çıktım. Umum durum ve manzara: Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu grup, Dünya Savaşı'nda yenilmiş, Osmanlı ordusu her tarafta zedelenmiş, şartları ağır bir ateşkes anlaşması imzalanmış. Büyük Harbin uzun yılları boyunca, millet yorgun ve fakir bir halde." diye başlar ve kısaca bir durum tespitinde bulunur. Sonra düşünülen kurtuluş çarelerini sıralar ve şunları söyler: "Efendiler, bu durum karşısında tek bir karar vardı. O da milli hâkimiyete dayanan kayıtsız şartsız, bağımsız yeni bir Türk Devleti kurmak... İşte İstanbul'dan çıkmadan önce düşündüğümüz ve Samsun'da, Anadolu topraklarına ayak basar basmaz uygulanmasına başladığımız karar, bu karar olmuştur... Türk'ün haysiyeti ve gururu ve kaabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa, mahvolsun daha iyidir. Öyleyse ya istiklâl ya ölüm!"

Samsun'dan Amasya'ya geçen Mustafa Kemal Paşa, 21/22 Haziran 1919 tarihinde meşhur Amasya Tamimi'ni yayınlamıştır. Millet'in istiklâlini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır hükmü, milletin istiklâlinin tehlikeye düştüğünün bir tespiti olduğu gibi istiklâl için verilecek mücadeledeki kararlılığı da gösteriyordu.

Amasya Tamimi'nden sonra Erzurum'da toplanan kongrede de milli bağımsızlığın

sağlanmasına matuf bir dizi kararlar alınmıştır. İlk defa milli sınırlar içinde bir bütün olan vatanın her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı milletin birlikte müdâfaa ve mukavemet edeceği ifade ediliyor, "Hıristiyan unsurlara siyasi hâkimiyetimizi ve sosyal dengemizi bozucu imtiyazlar verilemez", "Manda ve himâye kabul olunamaz" hükümleriyle de milli bilinç ve milli bağımsızlık konusundaki kararlılık ortaya konulmuş oluyordu. Bu kararların gerçekleşmesi için Kuvâ-yı Milliye'nin âmil ve irade-i Milliye'nin hâkim kılınması esastan hareketle milli bir meclisin derhal toplanması kararlaştırılıyordu. Milli Meclis toplanmadan önce Sivas'ta da bir kongre toplanmış, Erzurum Kongresi'nde oluşturulan Heyet-i Temsiliye'nin görev ve yetkileri genişletilmiştir. Bu tarihten sonra yapacağı çalışmalarla Heyet-i Temsiliye Milli Mücadele çabalarının tek hakimi, Mustafa Kemal Paşa da lideri olacaktır.

Sivas Kongresi'nden sonra da 23 Nisan 1923 tarihinde Büyük Millet Meclisi açılmış ve milli iradenin, vatanın mukadderatına filen el koymuş olduğu esas ilke olarak kabul edilmiş, TBMM'nin üzerinde bir kuvvetin olmadığı ifade edilmiştir.

Bu bilgilerden de anlaşılacağı gibi milli hâkimiyete dayanan, milli iradenin hakim olacağı bir yönetim şekli daha Milli Mücadele'nin başlarında kabul edilmiştir. Dolayısıyla İstiklâl Harbi'ni sadece işgalere karşı verilen askerî mücadeleler olarak tavsif etmek eksik olacaktır. Bu itibarla 9 Eylül 1922 tarihinde neticelenen büyük zafer, Milli Mücadele'nin tamamlandığı anlamına gelmiyordu. Başta Atatürk olmak üzere zaferi kazananları iki önemli mesele bekliyordu. Birisi kazanılan zaferi şerefli bir barış ile taçlandırarak; ikincisi de milli iradenin temsil edileceği ve hâkimiyeti bizzat Türk Milleti'nin deruhte edeceği bir rejimin kurulmasıdır. Nitekim 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Antlaşması ile Türk zaferi şerefli bir barışla taçlandırılmış; 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet ilân edilmiştir.

Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen Milli Mücadele'den sonra kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bağımsız olarak yaşayabilmesi ve ilelebet payidar olabilmesi için tam bağımsızlık temel ilke olarak

benimsenmiştir. Gerek Cumhuriyet'in ilanı ve gerekse daha sonra gerçekleştirilen Türk İnkılabı'nın asıl sebebi de budur.

Milli istiklali sağladıktan sonra Atatürk'ün temel amacı, Türkiye'yi her bakımdan çağdaş medeniyetin bir ortağı ve bir parçası haline getirmek ve böylece zaman içinde Türkiye'nin tam bağımsız kalmasını sağlamaktır. Dolayısıyla çağdaşlaşmak da Atatürk için bir amaç değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilelebet yaşaması için bir araçtır. Asıl önemli olan devletin bağımsızlığını sonsuza kadar sürdürmek, halkın huzur, refah ve mutluluğunu sağlamaktır.

Atatürk bir konuşmasında, "Asıl uğraşmaya mecbur olduğumuz şey, analarımızın ve atalarımızın oldukları gibi yüksek kültürde ve yüksek fazilette dünya birinciliğini tutmaktır." demiştir. Burada ifade edilen yüksek kültür ve fazilette dünya birinciliğini tutmak sözünden kastedilen tabii ki, beynelmil bir kültür olmayıp tarihten güç ve destek alarak vücuda getirilen milli kültürdür.

Atatürk, Türk kültürünün iki önemli unsuru olan Türk dili ile Türk tarihine de milli bir hassasiyetle önem vermiş, Türk dilinin zenginleştirilmesi ve milli tarihin incelenmesi için önemli çalışmalar yapmıştır. 1 Kasım 1934'de TBMM'nde "Kültür işlerimiz üzerinde ulusça gönüllerimizin titrediğini bilirsiniz. Bu işlerin başında da Türk tarihini, doğru temelleri üstüne kurmak, öz Türk diline değeri olan gelişliği vermek için candan çalışmakta olduğumuzu söylemeliyim." Başka bir konuşmasında da, "Milli şuurun ayakta kalabilmesi ve uyanık bulunması için dil ve tarih uğrunda çalışmaya mecburuz." diyen Atatürk, 1 Kasım 1932'de TBMM'nde yaptığı konuşmasında da, "Milli kültürün her çığırda açılarak yükselmesini Türk Cumhuriyeti'nin temel direği olarak temin edeceğiz. Türk dilinin, kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğe kavuşması için bütün devlet teşkilatımızın dikkatli, alakalı olmasını isteriz." demiştir.

Cumhuriyet'in ilanından sonra Atatürk'ün yaptığı çalışmalar, istiklâl Savaşı'nın kültür alanında devamından başka bir şey değildir. Türk milli kültürünü muasır medeniyet seviyesine çıkarmak gayesiyle yürüttüğü çalışmaların yanı sıra "Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak, evvela bizim kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti hissen, fikren, fiilen bütün efil ve hareketimizle gösterelim. Bilelim ki, milli benliğini bulamayan milletler başka milletlerin şikandır." demek suretiyle milli kültüre yönelik tehditlere de dikkat çekmekte, medeniyete giden yolda milli kültür ve milli benliğin muhafazasını elzem görmektedir. Bu da milli tarihin ortaya çıkarılmasıyla olacaktır.

Atatürk'ün "Kültür bir milletin bütün tarih seyrini gösteren bir harekettir. Bugün yaşayan milletler varlıklarını ispat ve devam ettirebilmek için çalışırlar, fakat onların dayanacağı bir esas, kökünü kendisinden alacağı bir kültürleri bulunmazsa, temel sağlam olmaz. Onun içindir ki, tarihlerinde kültür izi bırakmayan milletlerin

nihayet yalnız adları kalmıştır."

Tam bağımsızlığın gerçekleştirilmesi için iktisadi bağımsızlığın gereğinden hareketle "Siyasi, askeri muzafferiyetler ne kadar büyük olursa olsunlar, iktisadi muzafferiyetler ile taçlandırılmazsa husule gelen zaferler payidar olamaz, az zamanda söner." diyen Atatürk, 1922 yılında yaptığı bir konuşmada "Bugünkü mücadelemizin amacı tam bağımsızlıktır. Bağımsızlığın bütünlüğü ise ancak mali bağımsızlık ile mümkündür. Bir devletin malyesi bağımsızlıkta yoksun olunca o devletin bütün hayati kuruluşlarında bağımsızlık felç olur. Çünkü her devlet organı ancak mali kuvvetle yaşar." demek suretiyle tam bağımsızlığın mali bağımsızlıkla mümkün olabileceğini önemle vurgulamaktadır.

Bu bilgilerden sonra sonuç olarak, Mustafa Kemal Paşa liderliğinde yürütülen Milli Mücadele hareketinin her bakımdan milli ve bağımsız bir Türk devletinin kurulmasını amaçladığını, milli kimlik ve milli bilincin bağımsız Türk Devleti'ni kurduğunu söyleyememiz gerekmektedir. Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduktan sonra da üzerinde hassasiyetle durduğu konu şüphesiz "devlet ebet müddet" fikri doğrultusunda milli bağımsızlığın muhafaza ve müdafaa edilmiştir.

Atatürk'ün gençlik yıllarını yaşadığı olaylar ile çökmekte olan devletin içinde bulunduğu sıkıntılara dair gözlemleri Atatürk'te tam bağımsızlık fikrini oluşturan temel sebeptir. Ayrıca Türk toplumunun mekân tuttuğu coğrafyanın jeopolitik yapısı da bu fikri kendisine tabii olarak empoze eden başka bir husustur. Misâk-ı Milli'nin ortaya çıkmasındaki temel sâiki Türk Milleti'nin yaşadığı coğrafyada bağımsız yaşamak arzusu belirlemiştir. Cumhuriyetin kabulünün temel gerekçesi de budur. Bu sebeptir ki, Atatürk, Türk istiklâlini ve Türk Cumhuriyeti'ni, ilelebed muhâfaza ve müdafaa etmeyi Türk gençliğinin birinci vazifesi olarak telâkki etmekte; mevcudiyetinin ve istikbâlinin yegâne temeli olarak da yine cumhuriyeti göstermektedir. Atatürk, Türk istikbâlinin evlâdına seslenirken na-müsâit şartlarda yine mücadele mecburiyetinde kalırsa vazifesinin, yine Türk istiklâl ve Cumhuriyeti'ni kurtarmak olduğunu tekrar eder.

Bugün Türkiye kendini, ABD'nin tek

kutuplu bir dünya düzeni kurmaya çalıştığı küresel bir savaş ortamı içinde bulmuştur. Bir yandan AB ülkelerinin bitip tükenmez istekleri karşısında bunalırken, bir yandan da emperyalist devletlerin geliştirdikleri ucu açık kavramlarla konuşan aydınımızın küresel reçetelerini anlamaya çalışıyoruz. Ancak biliyoruz ki, büyük bâdirelerden sonra kurlan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hayat bulduğu bu coğrafya, jeopolitik ve jeostratejik özellikleri sebebiyle emperyalist devletlerin, tarihte olduğu gibi bugün de cazibe merkezidir. Tabiatıyla Osmanlı'nın yıkıldığı dönemlerde olduğu gibi, I. Dünya Savaşı'nda ve Milli Mücadele döneminde olduğu gibi emperyalist Batılı devletlerin Türkiye üzerindeki emelleri, çok daha kuvvetlenmiş olarak bugün de devam etmektedir. Tarihinden, kültüründen ve kimliğinden koparılmak suretiyle milletimizin var olma iradesi yok edilmek istenmektedir. Bu sebeple bugün Cumhuriyet idaresinin dayandığı tarihi gerçeklerin iyi bilinmesi ve milli bilincin diri tutulması lâzımdır. Cumhuriyetin her şeyden önce Türk Milleti'nin istiklâli için var olduğunu düşünerek tarih bilincinin güçlendirilmesi, Cumhuriyeti kabul eden iradenin yaşadığı sıkıntıları ve karşı karşıya bulunduğu hesapları hiçbir zaman değişmediği gerçeğinin bilinmesi gerekir.

Günümüzde devlet, rejim ve millet bütünlüğüne yönelik etnik ve ideolojik bölücü mihraklar, milli hâkimiyet prensibi üzerinde Türk halkını tereddüde düşürerek onu zaafa uğratmaya çalışmaktadırlar. Bu oyun oynanırken stratejiler esasen değişmemiş ve demokrasinin geniş hürriyet ikliminden yararlanılarak güya, halk adına Atatürk'ün tesis ettiği milli hâkimiyet kavramı yozlaştırılmak istenmektedir. Türkiye Cumhuriyeti devleti için de asıl tehlike buradadır. Unutulmamalıdır ki, milli hakimiyete dayanan Cumhuri rejiminin kabulündeki sebepler esasen ortadan kalkmamıştır. Bu sebeple Türk milletinin, bağımsız yaşayabilmek için verdiği istiklâl harbinin bütün safhaları ve 82 yıl önce kabul edilen Cumhuriyetin bütün gerekçeleri ve hedefleri Türk gençliğinin hafızasında ve bilincinde muhkem ve mahfuz olarak yerini almalıdır.